

BIGGELAARSCHAAMTE

door Jan Ruigrok

Regelmatig schrijf ik artikelen die her en der hun plek vinden. Meestal hoor je daar waar weinig op. Het mooiste wat je kunt overkomen is wanneer iemand je aanspreekt op iets wat je jaren geleden hebt geschreven en dat op de een of andere manier indruk heeft gemaakt. Da's leuk, da's groeien en gloeien. Gloeien van trots.

Kort geleden kreeg van een hoofdredacteur een reactie die meneer Van de Biggelaar direct na verschijning had gemaaild. Hoera! Het was een mooie reactie: Biggelaar dreigde zijn abonnement op te zeggen wanneer er meer van dergelijke onzinartikelen zouden worden geplaatst. En dit na al die jaren waarin hij zo genoten had van alle moois dat er in 'zijn blad' stond. 'De redactie moest zich schamen.' En de schrijver van dergelijke 'abjecte onzin' des te meer. De inmiddels ingelijste brief waarin uit piëteit de naam van Biggelaar is zwart gemaakt (dat deed hij met mij ook ten slotte) doet het uitstekend op bruiloften en partijen. Hij geeft me het gevoel dat ik nu echt ga meetellen: de mensen beginnen me eindelijk serieus te nemen! Bedankt Big!

Vorige week kreeg ik ook mailtje van Fred, een vriendje van me op de lagere school. Hij was hartstikke blij me na dertig jaar gevonden te hebben en overlaadde me met de mooiste herinneringen die mijn mondhoeken van oor tot oor deden krullen. Ook bij mij kwamen de mooiste herinneringen naar boven. Maar ook die ene die me nu nog, na dertig jaar, rood deed worden van schaamte. Ik was, toen ook al, een experimenteel mannetje, en speelde graag met de meest uiteenlopende instrumenten, waaronder zo'n lekker groot vergrootglas. Ik zal zo'n negen a tien jaar geweest zijn toen ik bij wijze van experiment het zonlicht via de loep Freds benen wilde laten kietelen. Het werd net even wat meer en het leverde een enorme gil en een akelig lelijke brandwond op. Fred liep huilend weg, we hadden het er nooit meer over, maar blijkbaar doet het litteken, in ieder geval mij, na dertig jaar nog zeer. Ik vertelde dit tegen Fred, die zich het hele incident niet meer kon herinneren, maar het waardeerde dat ik het hem vertelde. Hierna kon ik vrijuit en onbezwaard met Fred mailen: ik was schoon.

Twee soorten schaamte

De Biggelaarschaamte wordt je opgelegd en wijst mensen af. 'Jij deugt niet' zeggen de Biggelaars, 'en ik wil niks met je te maken hebben als jij je zo blijft gedragen.' De Biggelaarschaamte leidt als je niet uitkijkt tot angst, tegenstellingen en terughoudendheid. Voor je het weet schrijf je niks meer omdat er overal Van de Biggelaars rondlopen. De schaamte die zij oproepen is ineffectief en groeibeperkend. Bah. Ik geniet van de wetenschap dat ik een spiegel bent Biggelaar: in mijn artikel herkent hij de abjecte broddelaar die hij zelf is.

De schaamte die ik voelde bij Fred is van een ander kaliber. Da's mooie vorm van schaamte. Hij verbindt want hij zorgt ervoor dat ik me bewust ben van de schade die ik Fred heb aangedaan en die niet is hersteld. Hij geeft een vervelend gevoel omdat ik Fred iets rottigs heb aangedaan. En de beste manier om dat rotgevoel kwijt te raken is door met Fred in gesprek te gaan en de boel op te lossen en schoon te maken.

Leraren die tegen hun leerlingen zeggen 'je moet je schamen', moeten zich schamen. Leraren die leerlingen helpen vanuit hun terechte gevoel van schaamte schade te herstellen mogen op een voetstuk. Ze helpen dader, slachtoffer en de maatschappij.